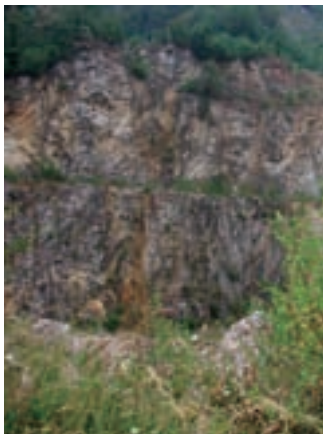

Kalcit in markazit v kamnolomu Pečovnik

Miha Jeršek, Vili Podgoršek

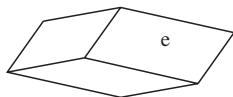

Opuščen kamnolom Pečovnik leta 2003. Foto: Miha Jeršek

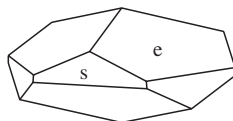
Kamnolom Pečovnik na jugu med Celjem in Štorami, jugozahodno od vasi Zvodno na severnih pobočjih Grmade in Bavča na nadmorski višini med približno 300 in 500 m, je bil odprt leta 1928 in je obratoval z manjšimi prekinitvami vse do poznih devetdesetih let preteklega stoletja. Pridobivali so apnenec za gradbeništvo.

Širše območje kamnoloma je iz triasnih in terciarnih kamnin. Za spodnji trias je značilen dolomit, sledijo mu srednetriasni psevdofilski skladi – rjavi ali sivorjavi glinavci in peščenjaki. Za njimi je plast nekaj deset metrov debelega temnosivega do temnosivozelenega porfirja, ki lokalno prehaja v zelenkast ali rdeč tuf. Za zgornji trias pa je značilen svetlosiv do siv, pretežno masiven, jedrnat do drobnozrnat apnenec, ki ponekod prehaja v siv drobnozrnat dolomit. Severno od kamnoloma so terciarne plasti oligocenske in miocenske starosti. Iz oligocena je konglomerat, ki navzgor prehaja v siv peščenjak in še višje v laporovec. Zgornji del oligocenskih plasti pa je iz drobnozrnatega pelitskega andezitnega tufa.

V kamnolomu je plast zgornjetriasnega apnenca debela preko 200 m in močno zakrasela, s sistemi razpok ali manjših prelomov,

Najbolj preprost kristal kalcita iz kamnoloma Pečovnik ima razvite samo ploskve položnega romboedra $e\{012\}$. Risba: Miha Jeršek

Poleg kristalnih ploskev položnega romboedra $e\{012\}$ imajo kristali kalcita razvite tudi strme romboedre s s približnim indeksom $\{0.30.1\}$. Risba: Miha Jeršek

Najpogostejši kristali kalcita iz kamnoloma Pečovnik so kristali tipa mercedes; 62 x 48 mm. Zbirka Marjetke Kardelj. Foto: Miha Jeršek

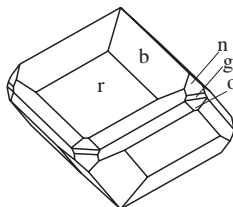
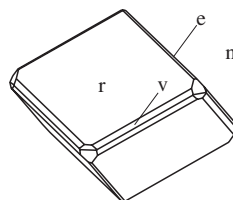
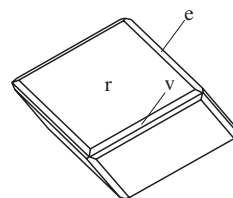
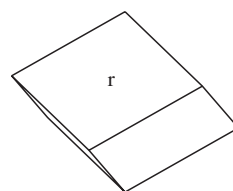
Posebnost kalcitov iz kamnoloma Pečovnik so kristali s prevladujočimi kristalnimi ploskvami romboedra $r\{101\}$, ki se jim pridružujejo še številne druge kristalne ploskve; velikost kristala 15 x 11 mm. Zbirka Marjetke Kardelj. Foto: Miha Jeršek

ob katerih je apnenec zdrobljen v širini od 1 do 10 m. Ponekod je rjavo obarvan. Zdrobljene cone so zapolnjene z ilovico.

V kamnolomu najdemo kristale kalcita in redkeje markazita. Ohranjenih je razmeroma malo primerkov. Kljub temu pa kažejo morfološko pestrost tega minerala. Najbolj pogosti so položnoromboedrski kristali **kalcita**. So tudi največji, v premeru

Redki skupki kristalov kalcita iz kamnoloma Pečovnik s prevladujočimi kristalnimi ploskvami romboedra $r\{101\}$, ki se jim pridružujejo še številne druge kristalne ploskve; velikost posameznih kristalov do 10 mm. Najdba Vilija Podgorška, zbirka Marjetke Kardelj. Foto: Miha Jeršek

Posebnost med kristali kalcita iz Pečovnika so kristali z razvitimi ploskvami romboedra $r\{101\}$. Na njih so razvite še kristalne ploskve romboedrov $n\{021\}$, $e\{012\}$, $b\{12.1.14\}$, $g\{0.12.1\}$, o s približnim indeksom $\{0.50.1\}$ ter skalenoedra $v\{211\}$. Risbe: Miha Jeršek

Drobni skupki markazita dopolnjujejo mineralno paragenezo kamnoloma Pečovnik; izrez 38 x 35 mm, največji skupek kristalov markazita meri 12 mm. Zbirka in najdba Danijela Krena. Foto: Miha Jeršek

do 3 cm. Običajno se položnim romboedrom pridružujejo še strmi romboedri; kristali so prosojni, beli do rumeni in le redko nepoškodovani. Mnogo redkejši so kalciti, kjer so razviti samo položni romboedri. Ti so veliki do 1 cm, brezbarvni do rjavkastorumeni in imajo izrazit steklast sijaj. Najredkejši so kalciti z razvitimi osnovnimi romboedri, ki so ploskovno bogatejši, vendar običajno ne presegajo 5 mm. Največkrat so beli in le prosojni ali pa jih prekriva tanka plast železovih hidroksidov rumenorjave barve.

Poleg kalcita najdemo tudi drobne kristale **markazita** v skupkih, velikih do 1 cm. V nekaterih razpokah so skoraj črne limonitne konkrecije, velike nekaj centimetrov. Redko imajo po površini razvite drobne kristale **pirita**, ki so običajno močno limonitizirani. Zelo redko pa najdemo popolne, sveže kristale pirita s kovinskim sijajem z razvitimi ploskvami kocke.

Literaturni vir:

STRGAR, I., 1995: *Elaborat o kategorizaciji, klasifikaciji in izračunu rezerv tehničnega gradbenega kamna – apnenca na območju kamnoloma Pečovnik pri Celju* (geologija, str. 7-12). Inštitut za geologijo, geotehniko in geofiziko, Ljubljana.